

**TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI HUZURIDAGI
ILMIY DARAJALAR BERUVCHI PhD.03/31.05.2022.PED.16.04 RAQAMLI
ILMIY KENGASH**

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI DIREKTOR VA
MUTAXASSISLARINI QAYTA TAYYORLASH VA ULARNING
MALAKASINI OSHIRISH INSTITUTI**

**Qo'lyozma huquqida
UDK: 372.1**

KALMURATOV TIMUR NAGMETULLAYEVICH

**DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDAGI NODAVLAT
MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI FAOLIYATINI
BOSHQARISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH**

13.00.07 – Ta'limda menejment

**Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
ilmiy darajasini olish uchun yozilgan**

DISSERTATSIYA

**Ilmiy rahbar: iqtisod fanlari doktori (PhD), dotsent
K.A. Eshpo'latov**

Toshkent – 2023

MUNDARIJA

	KIRISH.....	3
I	DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDAGI NODAVLAT	
BOB.	MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI FAOLIYATINI	
	BOSHQARISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	11
1.1-§	Davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini boshqarish mexanizmini takomillashtirish ijtimoiy-pedagogik zaruriyat sifatida.....	11
1.2-§	Davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini boshqarishning amaliyotdagi mavjud holati.....	30
	Birinchi bob yuzasidan xulosalar.....	46
II	DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDAGI NODAVLAT	
BOB.	MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI FAOLIYATINI	
	BOSHQARISH MEXANIZMI.....	48
2.1-§	Davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini boshqarish funksiyalari.....	48
2.2-§	Davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim sifatini boshqarish.....	67
2.3-§	Davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini boshqarish samaradorligini baholash.....	79
	Ikkinchi bob yuzasidan xulosalar.....	88
III	DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDAGI NODAVLAT	
BOB.	MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI FAOLIYATINI	
	BOSHQARISHNING TAKOMILLASHTIRILGAN	
	MEXANIZMINI AMALIYOTGA TATBIQ ETISH	
	SAMARADORLIGI.....	91
3.1-§	Davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini boshqarish mexanizmini takomillashtirishga oid tajriba-sinov ishlarini tashkil etish.....	91
3.2-§	Davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini boshqarish mexanizmini takomillashtirishga oid tajriba-sinov ishlarining natijalari.....	102
	Uchinchi bob yuzasidan xulosalar.....	113
	XULOSA.....	115
	FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.....	118
	SHARTLI BELGILAR VA ATAMALAR RO'YXATI.....	131
	ILOVALAR.....	132

KIRISH (doktorlik (PhD) dissertatsiyasi annotatsiyasi)

Dissertatsiya mavzusining dolzarbligi va zarurati. Dunyo tajribasida bolalar salomatligini mustahkamlash, ularda ijtimoiy-hissiy, intellektual va ijodiy qobiliyatlarning shakllanishini ta'minlash hamda samarali maktabga tayyorlash maqsadida maktabgacha ta'lim tizimini keng rivojlantirish va uning boshqaruv samaradorligini oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. BMT tomonidan 2030-yilgacha belgilangan Barqaror rivojlanish maqsadlarida "kichik yoshdagi bolalarni rivojlantirish, parvarishlash va ularning maktabgacha ta'limdan bimalol foydalanish imkoniyatlarini ta'minlash"[24] dolzarb vazifa sifatida qayd etildi. Ta'lim tizimida natijaviylikni ta'minlash uchun bolalarni maktabga tayyorlashning moslashuvchan ta'lim modellari va muqobil shakllarini yaratish tendensiyasi yetakchilik qilmoqda. Bu jarayon esa maktabgacha ta'lim tashkilotlarini boshqarishning samarali mexanizmlarini joriy etish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Davlat va nodavlat, xususan, davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarini tashkil etishning turli modellarini hayotga tatbiq etish rivojlangan mamlakatlar tajribasida keng qo'llaniladi. Nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarini faoliyatini boshqarish va tartibga solishda davlat hamda xususiy sherik munosabatlarini yo'lga qo'yish, boshqaruv jarayoniga raqamli texnologiyalarni joriy qilish masalalariga qaratilgan ilmiy-amaliy tadqiqotlar olib borilmoqda. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarini boshqarishga jamoatchilik nazorati mexanizmlarini tatbiq etish, gorizontal va vertikal boshqarishni takomillashtirish, boshqaruv faoliyatini baholash, boshqaruv jarayonining algoritmik hisoblarini ishlab chiqish kabi muammolar faol o'rganilmoqda.

O'zbekistonda so'nggi yillarda ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarga samarali ta'lim-tarbiya berish hamda erta rivojlantirishga oid zamonaviy talablarga asoslangan davlat ta'lim standarti va ta'lim dasturlarini maktabgacha ta'lim tizimiga joriy etishga qaratilgan islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, me'yoriy-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqish va takomillashtirish orqali sohada nodavlat sektorni rivojlantirishga yo'l ochildi. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi PQ-4312-son qarori bilan tasdiqlangan "O'zbekiston

Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi"da maktabgacha ta'limni boshqarish tizimini takomillashtirish, maktabgacha ta'lim tizimiga xodimlarni tayyorlash, qayta tayyorlash, malakasini oshirish, tanlab olish va rivojlantirishga mutlaqo yangi yondashuvlarni joriy etish kabi muhim ustuvor yo'nalishlar belgilangan[9]. Bu borada nisbatan yangi shakl sifatida tashkil etilgan davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini boshqarish mexanizmini takomillashtirish, boshqaruv funksiyalarini amaliyotga tatbiq qilish, ta'lim sifatini boshqarish, boshqaruv samaradorligini baholashni joriy etish dolzarb yo'nalishlardan hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentabrdagi PF-5198-son "Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni[3], O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-apreldagi PQ-3651-son "Maktabgacha ta'lim tizimini yanada rag'batlantirish va rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi[8], 2018-yil 30-sentabrdagi PQ-3955-son "Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi[7], 2019-yil 8-maydagi PQ-4312-son "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi[9], 2020-yil 30-yanvardagi PQ-4581-son "Maktabgacha ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklikni yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi[10], 2021-yil 12-apreldagi PQ-5071-son "Maktabgacha ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi[12], 2021-yil 10-iyundagi PQ-5144-son "Qamrov darajasi past bo'lgan tumanlarda maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarmog'ini kengaytirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi[11], 2022-yil 4-iyuldagi PQ-322-son "Maktabgacha ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklikni yanada rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi[13] qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 25-iyundagi 475-son "Maktabgacha ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to'g'risida"gi[16], 2018-yil 22-noyabrdagi 944-son "Maktabgacha ta'lim sohasida